

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Högskolan Väst

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs 4-6

Beskrivning

Grundlärarprogrammet med inriktning mot 4-6 har bedrivits sedan 2001 vid Högskolan Väst och antar årligen cirka 35 studenter. Utbildningen omfattar utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) (60 hp), ämnes- och ämnesdidaktiska studier inklusive två självständiga arbeten om vardera 15 hp (150 hp) och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) (30 hp). Förutom studier i svenska, matematik och engelska (30 hp vardera), kan studenterna välja en fördjupningstermin i antingen ämnesområdet SO eller i NO (30 hp). I studenternas första termin ges en kurs där matematik- och svenskämnet integreras (12 hp). Den grundläggande tanken är att ge studenterna insikt i att människan har olika språk till sitt förfogande och förutom det matematiska och verbala finns i kursen även inslag av hur estetik kan användas i undervisningen. Övriga kurser i svenska och matematik ges separat, och följer en ämnesprogressionsplan. Progressionen inom svenska och matematik, liksom inom andra ämnen, följer en för programmet sammanhållande progression vad gäller de generiska kompetenser som är högskoleutbildningens signum och som förmedlar ett vetenskapligt förhållningssätt t.ex. förmåga att kunna urskilja problem och att kunna göra självständiga och kritiska bedömningar. Det vetenskapliga förhållningssättet implicerar också att kunna använda ett normenligt språk varför vi har inslag i utbildningen där studenternas egen språkförmåga tränas och examineras. Studenterna möter också olika vetenskapliga metoder i kurserna både via vetenskapliga texter och via examinerande uppgifter där de själva tränas i att förstå hur forskningsresultat konstrueras i forskningsprocessens olika steg. Därutöver är normkritik och digitalisering av kunskap och förmågor återkommande inslag i kurserna. Vetenskapsteori, dvs. vetenskapliga frågor utan empiriskt underlag, möter studenterna främst i de kurser som föregår deras uppsatsarbeten.

Studenterna följer följande studiegång:

	Termin 1			Termin 2			Termin 3		Termin 4		
	Perspektiv på utbildning, lärande och undervisning för grundlärare F-3, 4-6 och fritidshem	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för grundlärare 4-6: del I	Svenska och matematik för grundlärare 4-6: Den språkande och matematiska människan	Svenska för grundlärare 4-6: Läs- och skrivutveckling	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för grundlärare 4-6: del II	Matematik för grundlärare 4-6: del I	Engelska för grundlärare 4-6: del I	Engelska för grundlärare 4-6: del II	Lärarens specialpedagogiska uppdag	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för grundlärare 4-6: specialpedagogiskt perspektiv	Barn och ungdomars identitet och livsvillkor i det semmoderna samhället
Kurskod	PUL100	VFI101	SVM101	SGL200	VFU209	MAG200	EFG400	EFG401	LSU201	VFU206	BUS200
Omfattning	15	3	12	7,5	7,5	15	15	15	7,5	7,5	15
	VFU	3 hp			7,5 hp					7,5 hp	
Nivå	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G
Ämnesomr	UVK	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	UVK	UVK	UVK
Obl/Valbar	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O

Termin 5				Termin 6				Termin 7				Termin 8				
NO för grundlärare 4-6: Biologi och kemi	NO för grundlärare 4-6: Fysik och teknik	SO för grundlärare 4-6: Historia	SO för grundlärare 4-6: Geografi	SO för grundlärare 4-6: Religionskunskap	SO för grundlärare 4-6: Samhällskunskap	SO för grundlärare 4-6: Barnlitteratur	Svenska för grundlärare 4-6: Vetenskapsteori och vetenskaplig metod I	Examensarbete, grundlärare, grundnivå	Bedömning för lärande och betygssättning 4-6	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för grundlärare 4-6: del IV	Matematik för grundlärare 4-6: del II	Svenska för grundlärare 4-6: Skriftspråksutveckling och bedömning	Vetenskapsteori och vetenskaplig metod II	Examensarbete II, grundlärare, avancerad nivå	Kvalitetsarbete och skolutveckling för grundlärare F-3 och 4-6	Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för grundlärare 4-6: del V
BIO100	NFT100	SOG203	SOG100	SOR100	SGS100	SFG202	VVM200	EXG500	BFL600	VFU600	MFG600	SFG601	VVM700	EXG600	KVG600	VFU601
15	15	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	15	7,5	4,5	9	9	5	15	2,5	7,5
										4,5 hp						7,5 hp
G	G	G	G	G	G	G	G	G	A	A	A	A	A	A	A	A
Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	Ämne	UVK	Ämne	UVK	Ämne	Ämne	UVK	Ämne	Ämne	UVK	UVK
V	V	V	V	V	V	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O

Pedagogiska utgångspunkter, innehåll och progression

Den pedagogiska utgångspunkten för programmet är att utbildningen ska vara sammanhållen, vilket innebär att professions- och ämneskunskaper bildar en helhet och att innehållet i undervisningen utgår från ett vetenskapligt förhållningssätt. Denna utgångspunkt ligger också i linje med lärosätets AIL-profil (arbetsintegrerat lärande) (se bedömningsområde Arbetsliv och samverkan). Programmets vetenskapliga förhållningssätt innebär, utifrån vår definition av forskningsanknytning av utbildning, att innehållet som studenterna möter i utbildningen ska bygga på forskning, men också att studenterna successivt utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt.

Utbildningen är uppbyggd med tanke på progression inom de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna, men också med tanke på progression i förhållande till generella pedagogiska kompetenser. En generell kompetens, central för lärarutbildningen är att studenterna lär sig omsätta teoretiskt förvärvad kunskap i undervisning. Studenterna ges utrymme och möjlighet att utveckla kompetensen på ett flertal sätt i inriktningens undervisning. Kurser inom specifika ämnesområden har t.ex. alltid ett didaktiskt perspektiv och studenterna utför fältarbete, ofta kopplat till examinationsuppgifter, under sin VFU. Exempel på generella kompetenser är förmågan att se och analysera företeelser ur olika perspektiv, att tänka abstrakt och att värdera skeenden och annan information. Progressionen sker genom att utbildningen inledningsvis har enklare reflekterande uppgifter som utvecklas till mer komplexa, där studenterna behöver syntetisera kunskap och ställa egna frågor. Inledningsvis har studenterna uppgifter av mer observerande karaktär i

relation till undervisning, men under utbildningens gång utvecklar de sin förmåga att planera, bedriva och utvärdera densamma. Examinationernas komplexitet utvecklas också gradvis genom inriktningen genom att uppgifterna ställer allt större krav på att redogöra, diskutera, analysera och problematisera fenomen, företeelser och teoretiska resonemang. Studenterna förväntas också ta större ansvar i sina studier genom att de under utbildningens gång ska kunna inhämta information och tolka uppgifter mer självständigt och där därmed inte behöver lika tydliga läs- och uppgiftsinstruktioner.

VFU:ns organisering är också ett resultat av vår strävan att integrera professionskunskaper med akademiskt inriktade kunskaper. I grundlärarprogrammet mot 4-6 är VFU-kurserna konstruerade som fem separata kurser med olika fokus i olika kurser. Studenterna gör sin första VFU-period under den första terminen och har sedan ytterligare fyra VFU-perioder under utbildningens gång. Studenternas möjligheter till arbetsintegrerat lärande sker även i de primärt högskoleförlagda kurserna då studenterna kontinuerligt genomför fältstudier vid sina VFU-platser. Under utbildningen får studenterna minst två bedömningsbesök av högskolans lärare (termin 4 och 8), där besöken både har en formativ och summativ funktion. Vid det första besöket är fokus studentens förmåga att kunna planera undervisning som inkluderar alla elever medan det sista besöket ska säkra att studenten erövat tillräckliga kunskaper och kompetenser för att kunna hantera hela det komplexa läraruppdraget. I VFU, liksom i övriga delar av utbildningen, är såväl breddning som fördjupning av studenternas kompetenser viktigt. För att säkra studenternas yrkesmässiga progression finns ett behörighetskrav formulerat i VFU-kursen i termin 4 (VFU207), vilket innebär att studenterna endast har tillträde till den aktuella kursen eller till kurserna som följer i programmet om de har godkänt resultat på programmets två första VFU-kurser.

Grundlärarprogrammets organisatoriska hemvist

Högskolan Västs samtliga lärarprogram är placerade på avdelningen för utbildningsvetenskap och språk vid institutionen för individ och samhälle. Det ger goda möjligheter till gemensamma planerings- och uppföljningsmöten, men också möjlighet för lärarna till daglig spontan kontakt. Pedagogiskt och vetenskapligt erfarenhetsutbyte över program- och inriktningsgränserna sker bland annat genom gemensamma programmöten, avdelningsmöten ämnesmöten och terminsvisa kvalitetskonferenser. Vid dessa tillfällen bearbetas och utvecklas olika typer av kvalitetssäkrande åtgärder, till exempel vad gäller vetenskaplig anknytning, bedömning, studentmedverkan och VFU-frågor.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Av bifogad tabell framgår vilka lärare som under 2018 undervisar på Grundlärarprogrammet med inriktning 4-6. Personalgruppen för Grundlärarinriktningen 4-6 består totalt av 10 adjunkter, 4 doktorander, 25 lektorer (varav 3 docenter) och 5 professorer. Av lärarna på Grundlärarprogrammet 4-6 har 68% lärarexamen och 68% är disputerade. Personalgruppen består av 25% män och 75% kvinnor. Programmet leds av en avdelningschef som har ansvar för kort- och långsiktig kompetensförsörjning och för programmets kvalitet och kvalitetssäkringsarbete. Den operativa ledningen av programmet handhas av en programansvarig lärare. Programmet är knutet till ett programråd som har ett kvalitetssäkringsuppdrag. Sedan hösten 2017 har lärarutbildningen även en utvecklingsledare som arbetar med långsiktiga utvecklings- och kvalitetsfrågor.

Vid planeringen av lärarlagens sammansättning för respektive kurs och för den långsiktiga kompetensförsörjningen, eftersträvas att lärarna sammantaget har ämnes- och ämnesdidaktisk kompetens, vetenskaplig kompetens och relevant yrkeskompetens. Vid tillsättningen av examinatorer i kurserna utses den person som bedöms ha bäst förutsättningar att säkra att studenterna når kursens mål. Examinatorerna på examensarbetet är alltid disputerade.Handledarna för examensarbetena på grundnivå har minst magisternivå, men majoriteten av handledarna är disputerade (76 % år 2017). Vid handledartillsättningen på avancerad nivå eftersträvas disputerade lärare, men lärare med särskild ämneskompetens kan också fungera som handledare. 2017 handleddes tre uppsatser av en ämneskunnig adjunkt i matematikdidaktik, och då i samarbete med en disputerad lärare.

Avdelningscheferna på avdelningen för utbildningsvetenskap och språk arbetar kontinuerligt med kort- och långsiktig kompetensförsörjningsplanering för att säkerställa att adekvata lärarresurser finns för programmets olika ämnen och utbildningsområden. Kompetensförsörjningsplaneringen följs upp årligen med högskolans ledning, utifrån lärosätets interna kvalitetssäkringsprogram. På grund av att behovet av grundlärare ökar har också behovet av platser på programmet/inriktningarna ökat. Sedan 2012 har Grundlärarutbildningen mot 4-6 utökats med totalt ca 10 utbildningsplatser. Ökningen av platser innebär att vi är i behov av fler vetenskapligt skolade och fler lärare med lärarerfarenhet från grundskolans årskurs 4-6. Då förutsättningarna är desamma på många lärosäten ser vi idag en viss svårighet att i framtiden kunna rekrytera vetenskapligt skolad personal i önskvärd omfattning inom vissa ämnen. För att bibehålla en god kompetensnivå på utbildningen arbetar vi därför även systematiskt med en kombination av extern och intern kompetensförsörjning och kompetensutveckling, bland annat genom interna doktorandanställningar. Under 2018 kommer två lärare att disputeras inom läs- och skrivutveckling och vi har under perioden 2016 - 2018 anställt tre ytterligare doktorander med kompetensområden väsentliga för Grundlärarprogrammet (digital kompetens i lärarutbildningen, professionsutveckling i lärarutbildningens högskole- och verksamhetsförslagda delar samt elevhälsa för att förebygga skolfrånvaro). Satsningen på didaktiska forskningsprojekt är också en del i denna kompetensförsörjningsstrategi (Se bedömningsområde utbildningsmiljö).

I enlighet med högskolans riktlinjer ska samtliga lärare ha högskolepedagogisk kompetens motsvarande minst 15 hp högskolepedagogiska kurser. För nyanställda lärare som inte har högskolepedagogisk kompetens planeras att detta åtgärdas inom ramen för lärarnas kompetensutvecklingstid. Förutom behörighetsgivande kurser anordnar den högskolepedagogiska enheten (HPE) seminarier och pedagogiska träffar om högskolepedagogiska frågor, såsom konstruktiv länkning och inkluderande undervisning.

Kompetensen i relation till den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU)

Inom Grundlärarprogrammet organiseras de lärare som ansvarar för den verksamhetsförlagda utbildningen i VFU-team. Högskolan Västs interna arbete kring verksamhetsförlagd utbildning är avgörande för att skapa samsyn och rättssäkerhet vid bedömningen av studenterna och organiseras därför med ledorden systematik och kontinuitet. Inom VFU-teamet behandlas aktuella studentärenden, vid behov med stöd av programansvarig. I teamet diskuteras också VFU-frågor såsom bedömning i samband med examinerande besök och gemensamt arbete görs för att utveckla VFU-kurserna i programmet. Centralt i arbetet med likvärdig bedömning av student i VFU-kurs är, liksom i alla kurser, att lärandemål och examinationsformer är tydligt formulerade och transparenta för VFU-lärare, student och VFU-handledare.

Förutom lärarna som ansvarar för den högskoleförlagda delen av utbildningen (HFU) finns också VFU-handledare knutna till studenter i samband med verksamhetsförlagd utbildning. Eftersom studenterna har en enskild placering under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen finns ungefär lika många VFU-handledare per program/inriktning och kull som antalet studenter. I Högskolan Västs nya VFU-överenskommelser anges att huvudmannen ansvarar för att utse VFU-handledare med för studentens utbildning relevant ämnesbehörighet. Likaså ansvarar huvudmannen för att VFU-handledaren har adekvat kompetens för handledaruppdraget. Högskolan Västs handledarutbildning (7,5 hp) omarbetades hösten 2015 för att bättre svara mot de verksamma lärarnas behov avseende flexibilitet och studietakt. Sedan omarbetningen har 146 VFU-handledare genomgått handledarutbildningen med godkänt resultat och under våren 2018 är ytterligare 26 handledare antagna till utbildningen. För att underlätta för fler att gå handledarutbildning och på så vis kvalitetssäkra den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, erbjuds platsförlagd utbildning i våra samarbetskommuner.

Kompetensutveckling och kompetensspridning

Internt arbetar Högskolan Väst med både individuell och kollektiv kompetensutveckling. I enlighet med det lokala arbetstidsavtalet har lärare/forskare 20% av arbetstiden avsatt för kompetensutveckling (KU). Denna tid ska användas för forskning, vetenskapligt meriteringsarbete, fördjupning och breddning av kompetensområde och/eller verksamhetsutvecklande insatser av annat slag, i syfte att bidra till utveckling av högskolans verksamhet. Planering av kompetensutvecklingens omfattning och inriktning samt uppföljning sker årligen i tjänsteplanerings- och medarbetarsamtal. Normalt är minst 10% av varje enskild lärares årsarbetstid avsatt för kompetensutveckling. Ytterligare tid ges efter ansökan, på så sätt att den totala kompetensutvecklingstiden för institutionens lärarkollektiv motsvarar 20% av den gemensamma årsarbetstiden. Ytterligare möjlighet till kompetensutvecklingstid ges genom lärosätets meriteringsprogram. Under perioden H2018-2020 kommer tre personer inom lärarutbildningen få möjlighet till 20% extra forskningstid för docentmeritering.

Idén om ett kollektivt inriktat kompetensutvecklingsarbete innebär att institutionen tydligt uppmuntrar att lärare/forskare genomför forskning och utvecklingsarbete i samverkan. Ett exempel på hur detta organiseras är att professorerna på institutionen i sin tjänsteplanering har ett strategiskt uppdrag att stödja lärarkollegor i deras forskningsmeritering men också att utveckla och leda forskningsprojekt och forskningsgrupper, där såväl kollegor som studenter engageras i forskningsarbetet (se vidare under rubriken Forskningsanknytning

av utbildning). Resultatet av forskning och verksamhetsutvecklande insatser ska spridas, inte bara genom vetenskapliga publikationer, utan också kollegialt på institutionen. För att göra det möjligt organiseras, förutom sedvanlig seminarieverksamhet, exempelvis årligen en intern forskningskonferens och tid avsätts på varje avdelningsmöte för forskningspresentationer (6 ggr/år).

En viktig styrka med Grundlärarprogrammet med inriktning mot 4-6 på Högskolan Väst är den samlade lärarkompetensen. Lärargruppen har sammantaget en bred och god, såväl vetenskaplig, ämnesdidaktisk som pedagogisk yrkeskompetens. Tillgången på vetenskapligt skolade lärare inom framför allt det ämnesdidaktiska området är dock ett problem (särskilt inom matematikdidaktik och inom vissa SO-ämnen), vilket innebär att kompetensförsörjningsfrågan är bekymmersam även nationellt. Här skulle nationella insatser behöva genomföras. Omfattningen och organiseringen av programmet möjliggör en tydlig överblick av programmet som helhet, men ger också förutsättningar för att arbetslaget kontinuerligt kan samlas för pedagogiska samtal och pedagogiskt utvecklingsarbete. Programmets/inriktningens närhet till högskolans övriga lärarprogram innebär också möjlighet till gemensam reflexivitet i förhållande till programmets/inriktningens organisation och innehåll.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Forskningsanknytning av utbildning

För att ge studenterna möjligheter att utveckla ett forskningsbaserat arbetssätt är utbildningen forskningsanknuten i tre dimensioner: 1) den miljö utbildningen ingår i, 2) det kursstoff studenten får möta och 3) den vetenskapliga hållning studenterna lär sig under utbildningen:

Tre dimensioner:

- **Den miljö utbildningen ingår i (forskningsverksamma lärare)**

Utbildningen ska genomföras av lärare som på olika sätt är engagerade i forskande miljöer, som praktiserande forskare eller som medaktörer i miljöerna. Den forskning som genomförs på lärosätet, och som är relevant i förhållande till kursens/programmets lärandemål, ska komma studenterna till del och studenterna ska, om möjligt, engageras i forskningen.

- **Det kursstoff studenten får möta**

Utbildningens innehåll ska präglas av vetenskapliga inslag och ha ett genomgående vetenskapligt perspektiv. Studenterna ska därigenom möta forskning och relevanta forskningsresultat genom både den undervisning de möter och genom den litteratur som knyts till utbildningen.

- **Den vetenskapliga hållning studenter lär sig under utbildningen**

Utbildningen ska designas så att studenterna utvecklar sin förmåga att göra självständiga analyser och bedömningar (av situationer, litteratur etc.) och att inta olika (teoretiska) perspektiv utifrån ett vetenskapligt kritiskt förhållningssätt. Studenterna ska också träna sig på att formulera vetenskapliga problem och producera data/empiri (enkäter, intervjuer, observationer etc.) i syfte att lära sig ett vetenskapligt hantverk. Studenterna ska dessutom genom utbildningen utveckla sin förmåga att hantera vetenskaplig kommunikation (såväl skriftlig som muntlig).

Dessa tre dimensioner av forskningsanknytning av utbildning präglar både organiseringen av utbildningen och planeringen av undervisningen, men också planeringen av kompetensförsörjning och kompetensutveckling hos befintlig personal. Det innebär att utgångspunkten för planering av kompetensutveckling är att alla lärare på Grundlärarprogrammet på något sätt ska arbeta med forskande uppgifter och vara knutna till forskande miljöer. Det kan betyda att den enskilde läraren deltar i forskningsprojekt eller är aktivt deltagande vid seminarieverksamheten i de vitala forskningsmiljöerna på lärosätet (företrädesvis BUV, se nedan). Som ett led i detta har de professorer som är knutna till institutionen, förutom sin KU-tid, 20 % av arbetstiden avsatt för att driva forskningsprojekt med kollegor och/eller arbeta med andra forskningsutvecklande aktiviteter såsom exempelvis meriteringsstöd. Exempel på projekt som drivs av institutionens professorer och som inkluderar några av lärarprogrammets adjunkter och lektorer är ett matematikdidaktiskt projekt om hur olika typer av frågor kan utmana barns matematiska tänkande. I detta projekt är också studenterna involverade, dels genom uppgifter de gör i de matematikdidaktiska kurserna, dels genom examensarbetena. Vi har också flera forskningsprojekt om nyanländas lärande och förutsättningar och ett didaktiskt forskningsprojekt i engelska ”To Work or Not to Work”. Hösten 2017 initierades dessutom möjligheter för forskargrupper att söka interna medel för forskningsprojekt inom det utbildningsvetenskapliga området. Under 2018 har medel beviljats till

forskningsprojekt inom SO-didaktik, matematikdidaktik, svenska som andraspråk och digitalisering (se forskningsomfattning tabellbilagan). Projekten bidrar till forskningsanknytningen av utbildningen på flera sätt: genom att utveckla lärarutbildningens forskning, genom att fler lärare meriterar sig vetenskapligt och genom att studenterna på olika sätt kan delta i forskningsverksamhet. Satsningen på utbildningsvetenskapliga forskningsprojekt kommer att genomföras även 2019.

Vitala forskningsmiljöer och samverkansforskning/praktiknära forskning

I anslutning till lärarutbildningen finns två av lärosätet särskilt definierade forskningsmiljöer (vitala forskningsmiljöer¹): Lärande i och för det nya arbetslivet (LINA) och Barn- och ungdomsvetenskap (BUV). De allra flesta av lärarna som arbetar på Grundlärarprogrammet ingår i en, eller i båda dessa forskningsmiljöer. Båda miljöerna organiserar bland annat forskningsseminarier, där forskare och lärare från programmet deltar. Den barn- och ungdomsvetenskapliga miljön, som av ämnesmässiga skäl är den miljö som ligger närmast Grundlärarprogrammet, arbetar strategiskt med samverkansforskning (praktiknära forskning). Konceptet bygger på att vetenskapliga problem formuleras i samråd mellan samverkansaktörer från verksamhetsfältet och forskare på högskolan. Forskningsprojekten samfinansieras av de båda organisationerna. Lärare/forskare från Grundlärarprogrammet med inriktning 4-6 deltar för närvarande exempelvis i ett projekt med Grästorps kommun om ledarskap i klassrummet och i ett projekt om trygga mellanrumssituationer i skol- och fritidshemsmiljöer (Lysekils kommun). Ett annat samverkansprojekt har handlat om övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem (Stenungsunds kommun). De flesta pågående forskningsprojekt inom ramen för lärarutbildningen har praktiknära fokus, vilket ligger i linje med högskolans AIL-profil. Denna inriktning på forskningen avser vi att ytterligare fördjupa i och genom försöksverksamheten om praktiknära forskning, där Högskolan Väst har anslutit sig till noden runt Karlstad universitet (tillsammans med LIU och HH).

Uppföljning och utveckling

Uppföljningen av forskningsanknytningen sker i det reguljära kvalitetsarbetet. Som exempel på detta avsattes en heldag hösten 2016 för att stämma av att varje kurs relaterat till de tre dimensionerna av forskningsanknytning (se ovan) och för att utvärdera hur progressionen av den vetenskapliga skolningen hos studenterna utvecklas. Därefter har lärargruppen arbetat vidare på programmötestid med en progressionsplan, gjort översyn av kursplaner i relation till progressionsplanen och gjort en kvalitetsavstämning av hur väl examinationsuppgifterna prövar studenternas vetenskapliga kompetens. Hur varje kurs är forskningsanknuten prövas också i det reguljära kursuppföljningsarbetet, som utgör en del av institutionens kvalitetssystem (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Forskningsmiljön på avdelningen för utbildningsvetenskap och språk har utvecklats mycket de senaste åren. Det har möjliggjorts genom rekryteringar av seniora forskare, interna satsningar på doktorander och interna forskningsprojekt. Ett strategiskt arbete som fokuserat på att skapa en kollegial forskningskultur har också bedrivits, med både möjlighet att söka interna medel och skapandet av goda förutsättningar för forskning (exempelvis mötesplatser för forskningssamtal, spridning av forskningsresultat och meriteringsstöd av professorer). Det interna arbetet med forskningsanknytning av utbildningen har också inneburit att samtliga lärare och forskare gemensamt arbetat med frågor om hur forskningsanknytning görs i programmet och hur vetenskaplig progression i studenternas lärande skapas på bästa sätt.

Att fortsätta med det interna strategiska arbete runt forskning och forskningsanknytning framstår som

¹ Det finns tre vitala forskningsmiljöer på lärosätet. En vital forskningsmiljö ska uppfylla av lärosätet särskilda vetenskapliga kvalitetskrav och utvärderas kontinuerligt. En vital forskningsmiljö garanteras en del av högskolans forskningsmedel.

särskilt väsentligt för ett mindre lärosäte där de statliga forskningsanslagen och grundutbildningsmedel i form av kompetensutvecklingstid, är de största finansiella förutsättningarna för forskning. Att fördela och följa upp hur de egna forskningsmedlen används blir därför ett viktigt arbete även framöver.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. *visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen*

Progressionen inom *svenskämnet* gäller dels lärarstudenternas kunskap om ämnesmässigt stoff (t.ex. kunskap om grammatik, texttyper och lässtrategier), dels de allmän- och ämnesspecifika didaktiska förmågor som en svensklärare behöver inklusive de med inriktning mot estetiska lärprocesser. Progressionen i *matematikämnet* handlar både om studentens egna kunskaper i matematikämnet och om hur elever utvecklar grundläggande kunskaper inom olika matematiska områden. De matematiska områden som tas upp breddas genom att nya områden tas upp i nästkommande kurs samtidigt som en fördjupning sker bland annat vad gäller det matematiska innehållet och kunskaper om hur olika arbetssätt och arbetsformer påverkar elevers lärande.

Svenska

I följande tabell ges exempel på de lärandemål från kursplaner i svenska som relaterar till aktuellt examensmål.

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
SVM101 <i>Termin 1</i>	- kunna beskriva och förklara hur ämnet svenska är konstruerat i skolans styrdokument - visa god egen kunskap om berättelsestruktur och berättande samt förmåga att använda berättande didaktiskt
SGL200 <i>Termin 2</i>	- visa sådana kunskaper i svensk grammatik att ordklasser, fraser, satser och satsdelar kan identifieras och beskrivas samt kunna använda grundläggande grammatikdidaktiska kunskaper för lektionsplanering - kunna beskriva elevers läs- och skrivutveckling utifrån olika teorier om lärande - kunna belysa läsande och skrivande i relation till olika genrer med speciellt fokus på multimodala texter
SFG600 <i>Termin 7</i>	- visa fördjupade kunskaper om elevers skriftspråksutveckling

Svenskkursernas ämnesstoff är delvis fördelat mellan olika kurser, men delvis av sådan art att det förekommer i flera kurser och det behandlas och examineras då i termer av fördjupad förståelse.

Svenskämnet undervisas och examineras i relation till ämnesdidaktik vilket ger goda förutsättningar för studenten att knyta ämneskunskaperna till den kommande yrkesutövningen. Under senare år har nyblivna studenters egna svenskunskaper i grammatik, språkbehandling och litteratur (på gruppnivå) inte motsvarat grundläggande behörighet varför kursernas innehåll under senare år håller på att stuvas om. Anpassningen syftar till att möjliggöra att den grundläggande kunskapsnivån uppnås samtidigt som studenterna uppnår kursplanernas lärandemål och i förlängningen alltså examensmålen.

Det ämnesmässiga innehållet i den första svenskursen SVM101 är centrerat kring ämneskonception, förståelse av språket som meningsskapande, läroplanens uppbyggnad och kursplanens innehåll med fokus på berättelser och berättande som didaktiskt verktyg. I de följande kurserna täcks övriga delar av svenskämnet upp samtidigt som de ämneskunskaper som redan har presenterats fördjupas. Studenterna får i de efterkommande kurserna ämneskunskap om läs- och skrivutveckling (SGL200, SFG600), grammatik (SGL200), genrer (SGL200, SFG200, SFG600), multimodala och digitaliserade texter (SGL200, SFG600), det vidgade textbegreppet (SGL200, SFG600) och barnlitteratur (SFG202). Ämneskunskaperna undervisas i ett perspektiv som ger studenten en hållbar ämneskunskap, dvs. det antas alltid ett metaperspektiv där kunskapen relateras till såväl ett historiskt som nutida perspektiv samt till den didaktiska processen. För att ge studenter extra stöd i språkbehandling introduceras lärandesituationer kontinuerligt i form av till exempel textseminarier. Ett annat område där studenterna ibland saknar nödvändiga grundkunskaper är barnlitteratur varför ett digitalt forum introducerats där barnböcker presenteras kontinuerligt.

När en ny del av svenskämnet presenteras är examinationsformen till stor del ett sätt att säkerställa att studenten har konkreta ämneskunskaper vilket till exempel sker i en salstentamen i grammatik (SGL200). I fördjupning av motsvarande del sker examinationen i form av analys- och bedömningsuppgifter som till exempel i SFG600 där studenten använder kunskaperna för att analysera och bedöma elevtexter de samlat in under fältstudiedagar. Vad studenten ska kunna för att uppnå lärandemålen synliggörs i betygskriterierna där det i den första kursen formuleras att studenten för godkänt ska ha sådana kunskaper i svensk grammatik att hen kan identifiera och beskriva ordklasser, fraser och satsdelar medan det i den senare kursen bland annat formuleras att studenten ska visa att hen kan analysera och bedöma en elevtexts uppbyggnad och dess språkliga drag (se vidare mål 4 nedan).

Matematik

I följande tabell ges exempel på de lärandemål från kursplaner i svenska som relaterar till aktuellt examensmål

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
SVM101 <i>Termin 1</i>	- visa god egen matematisk förståelse (och didaktiska kunskaper) inom rumsuppfattning och geometri
MAG200 <i>Termin 2</i>	- kunna redogöra för hur elever utvecklar kunskaper inom för kursen aktuella matematikområden - visa förmåga att redogöra för och jämföra olika teorier om hur val av arbetssätt, arbetsformer och lärandemiljöer påverkar elevers lärande
MFG600 <i>Termin 7</i>	- visa kunskaper om hur man kan förebygga, identifiera och möta elevers olika behov av stöd och stimulans - kunna problematisera bedömning i matematik i relation till aktuell forskning och relevanta styrdokument

I den första matematikkursen i utbildningen (SVM101) diskuteras matematikämnet i sin helhet och rumsuppfattning och geometri behandlas specifikt. Dessa områden utgör en ingång till en matematikundervisning där praktiskt/laborativt arbete har en självklar plats. I MAG200 belyses elevers utveckling inom taluppfattning, aritmetik, algebra, mätning, statistik och sannolikhet och i samband med detta berörs matematikens historia från förr till nu, bland annat lyfts olika talsystem och olika räknehjälpmiddel fram. Utöver detta får studenten ta del av teorier om hur laborativa och digitala arbetssätt och olika arbetsformer påverkar elevers lärande. Kursen MFG600 riktar in sig på teorier om problemlösning, olika aspekter på bedömning och dokumentation av elevers kunskapsutveckling samt olika orsaker till matematiksvårigheter, särbegåvade elever och mångfald.

För att säkerställa att studenten nått examensmålet examineras begreppsförståelse/terminologi samt studentens egna matematikkunskaper i olika salstentamina under utbildningens gång. De båda målen *kunna redogöra för hur elever utvecklar kunskaper inom för kursen aktuella matematikområden* och *visa förmåga att redogöra för och jämföra olika teorier om hur val av arbetssätt, arbetsformer och lärandemiljöer påverkar elevers lärande* examineras i MAG200 i en hemtentamen som tar sin utgångspunkt i en fältstudie där studenten spelar ett spel med elever för att de ska tränas i att utveckla algebraiska uttrycksformer. För att få godkänt krävs att studenten kan identifiera och redogöra för vilka kunskaper i algebra eleverna kan utveckla med hjälp av spelet och tillhörande samtal och dessutom krävs att studenten kan föra ett teorianslutet resonemang om hur val av arbetssätt och arbetsformer påverkar elevers lärande. I en hemtentamen prövas också studentens kunskaper om hur man kan förebygga, identifiera och möta elevers olika behov av stöd och stimulans. För att få godkänt krävs att studenten ska kunna problematisera, jämföra och diskutera både generella och mer specifika aspekter på matematiksvårigheter.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

- 2. visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen*

Som redan skrivits fram i självvärderingens första del innebär ett vetenskapligt förhållningssätt att det innehåll studenterna möter i utbildningen ska bygga på forskning men också att studenterna succesivt utvecklar förmåga att kunna urskilja problem och att kunna göra självständiga och kritiska bedömningar, samt besitter förmåga till vetenskaplig kommunikation. Progression med avseende på procedurkunskap om vetenskapliga metoder (produktion och analys) säkerställs genom att återkomma i både ämneskurser och UVK-kurser, medan de vetenskapsteoretiska frågorna, främst återfinns i programmets första kurs likaväl som i kurserna som föregår uppsatsarbetena.

Exempel på lärandemål som relaterar till examensmålet

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
PUL100 <i>Termin 1</i>	- på en grundläggande nivå kunna anlägga ett kritiskt och vetenskapligt förhållningssätt på frågor som rör den egna utbildningen och det kommande yrket - visa grundläggande kunskaper om vetenskapligt skrivande
VVM200 <i>Termin 6</i>	- kunna redogöra för genomförandet av, och skillnaden mellan, olika vetenskapliga metoder - visa förmåga att analysera, tolka och kritiskt granska forskning baserad på kvantitativa såväl som kvalitativa metodansatser - kunna ge exempel på hur ett vetenskapligt förhållningssätt kan användas för kontinuerlig yrkesmässig reflektion och verksamhetsutveckling
VVM700 <i>Termin 7</i>	- diskutera relationerna mellan ontologi, epistemologi och metodologi

Progressionen med avseende på examensmålet innebär att studenten tidigt i utbildningen ska tillgodogöra sig och förhålla sig till vetenskaplig litteratur, både genom föreläsningar om olika typer av vetenskapliga texter samt genom seminarier där studenten får diskutera utifrån de lästa texterna (PUL100). I ämneskurser ska studenten kunna resonera och argumentera på vetenskaplig grund genom att omsätta teoretiska begrepp

på erfarenheter från fältstudier. I SGL200 handlar det om att omsätta begrepp om läsinlärning i egen genomförd undervisning vid fältstudier och i MAG200 får studenten undervisning om matematikdidaktiska teorier vilka ska stödja reflektion av elevers kunskapsutveckling i matematik. Fördjupning med avseende på ett vetenskapligt förhållningssätt i relation till yrket sker i vetenskapsteori- och metodkurserna (VVM200, VVM700), likaväl som en fördjupning med avseende på vetenskapsteoretiska frågor. Att applicera teoretisk kunskap på egna erfarenheter är svårt för många studenter, liksom att abstrahera och diskutera vetenskapsteoretiska frågor. Trots att flera insatser görs och har gjorts inom programmet, är teori/praktik-integrering ett ständigt pågående utvecklingsarbete inom grundlärarutbildningen. Exempel på insatser som avspeglas i undervisning är genomlysning av forskningsintegrering, kvalitetskonferens kring utformning av examinationer, revidering av kriterier, extra workshops och föreläsningar.

En särskild utmaning är det akademiska skrivandet, vilket har lett till att mål och kriterier lagts till i samtliga kurser i programmet. Som också beskrivs i uppföljningsdelen har extra timmar lagts i kurserna tidigt i programmet för att lärare bland annat ska kunna ge återkoppling på studenters texter och arbeta systematiskt med kamratbedömning. Progressionen består i att studenten tidigt reflekterar över den vetenskapliga textens uppbyggnad, för att senare i utbildningen kunna använda skrivande som verktyg för reflektion och lärande. Dessutom ska studenten i examensarbetena kunna förstå och tillämpa de språkliga kraven för en vetenskaplig text.

Procedurkunskap med avseende på metod introduceras i ämneskurserna (exempelvis SVM101) där studenten får undervisning i, och prövar på i fältstudier, både hur observation av undervisning och intervju med elever kan genomföras. Sådan undervisning får studenten också i vetenskapsteori- och metodkurserna, där metoder för produktion och analys av data är centralt. Analysmetoder återkommer kontinuerligt under utbildningen och för att stötta och utveckla studentens kunskaper har extra undervisning införts i ett flertal kurser. Det planeras även för att öka inslagen av kvantitativa metoder i undervisningen. I denna satsning ingår bland annat en metodkurs för lärare och handledare i lärarprogrammet samt kvantverkstad för både studenter och handledare under examensarbeteskurserna. Programrådet har dessutom inriktat sig på att uppmärksamma möjligheterna till att inkludera kvantitativa studier i litteraturlistor, samt att föra kontinuerliga diskussioner kring hur procedurkunskap om kvantitativ metod kan ökas i programmet. Metodvariationen i examensarbetena är dock god även om det finns en övervikt av intervju och observation.

För att säkerställa att studenten kan resonera på vetenskaplig grund och har kunskaper om vetenskapsteoretiska frågor examineras dessa kunskaper i olika typer av examinationer. I PUL100 ska studenten både skriftligt och muntligt diskutera sin förståelse av vad vetenskap är, varför ett vetenskapligt förhållningssätt är viktigt inom lärarprofessionen och hur hen kan ha nytta av vetenskapsteoretisk kunskap i sitt framtida yrkesliv. I VVM200 förväntas studenten i en salstentamen ge exempel på hur ett vetenskapligt förhållningssätt kan användas för yrkesmässig reflektion. I VVM700, också här i en salstentamen, ska studenten definiera begrepp och diskutera relationen mellan olika vetenskapliga perspektiv. En forskningsplan för en studie ska också göras, där studenten ska utgå från ett ontologiskt perspektiv, göra en problemformulering, bryta ner problemformuleringen i syfte och frågeställningar samt beskriva och motivera metodval i relation till den ontologiska utgångspunkten. I ämneskurserna får studenten redovisa, relatera och jämföra hur olika teorier förklarar hur val av arbetssätt, arbetsformer och lärandemiljöer påverkar elevers lärande för att förbättra egen undervisning (t.ex. i MAG200).

Metodkunskaper examineras i ämneskurser genom att studenten exemplifierar erfarenheter från VFU och fältstudier och prövar och förklarar dessa med grund i forskning (exempelvis SVM101). I vetenskapsteori- och metodkurserna ska studenten i en salstentamen kunna redogöra för kvalitativa metoder exempelvis genom att resonera kring hur intervju och observation kan komplettera varandra som metoder och för kvantitativa metoder genom att beräkna spridningsmått och resonera om eventuella samband och dess

styrka. Dessa metodkunskaper omsätts i examensarbetskurserna där studenten förväntas välja relevanta metoder för produktion och analys av data (EXG500) och kunna problematisera val av metod (EXG600).

Vid en genomlysning av samtliga kurser har definitionen av beprövad erfarenhet identifierats som ett område som behöver förtydligas i lärandemålen. Beprövad erfarenhet och relationen till vetenskaplig grund finns som innehåll och kriterier i ett flertal kurser men den beprövade erfarenheten skulle kunna lyftas tydligare i lärandemålen. I programrådet är detta arbete prioriterat.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Målet återfinns som innehåll och examination, helt eller delvis i både ämneskurser och i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Förståelse, särskilt av komplexa begrepp och yrkesrelaterade fenomen främjas via en växelverkan mellan teoretisk grund, systematiserade iakttagelser, egna praktiska erfarenheter och en kritisk analys som förbinder teori och praktik.

Exempel på lärandemål som relaterar till examensmålet

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
VFU209 <i>Termin 2</i>	- kunna reflektera över sin lärarroll utifrån teorier om lärande och undervisning
MAG200 <i>Termin 2</i>	- visa förmåga att redogöra för och jämföra olika teorier om hur val av arbetssätt, arbetsformer och lärandemiljöer påverkar elevers lärande
VFU206 <i>Termin 4</i>	- reflektera och problematisera lärarens uppdrag utifrån alla elevers rätt att lära och utvecklas
EXG500 <i>Termin 6</i>	- mot bakgrund av tidigare forskning självständigt identifiera, formulera och motivera ett för professionen relevant forskningsproblem - söka, ta del av och kritiskt granska tidigare forskning med relevans för vald forskningsfråga
VFU600 <i>Termin 7</i>	- självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning samt problematisera sina didaktiska val i förhållande till styrdokument och didaktiska teorier - kunna reflektera över och problematisera läraruppdraget
EXG600 <i>Termin 8</i>	- mot bakgrund av det aktuella forskningsfältet självständigt kunna identifiera, problematisera och formulera ett för professionen relevant forskningsproblem - visa förmåga att självständigt söka och kritiskt granska tidigare forskning med relevans för vald forskningsfråga

Progressionen består i att studenterna redan tidigt i utbildningen, i olika typer av uppgifter, uppmanas att tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter och att göra kopplingar mellan erfarenheter och relevanta resultat från forskning. Exempel på denna koppling finns i kursen VFU209 där studenten ges möjlighet till att reflektera över lärarrollen som sådan och den egna undervisningen i relation till ämnesdidaktiska teorier. I kursen MAG200 får studenten genomföra matematikundervisning i fältstudier och relatera erfarenheterna till matematikdidaktiska teorier och teorier om lärande. I kursen VFU600 ska studenten både planera, genomföra och utvärdera egen undervisning samt bedöma elevers kunskaper. De val studenten gör ska också problematiseras i relation till didaktiska teorier och teorier om lärande. I vetenskapsteori- och metodkurserna (VVM200, VVM700) består progressionen främst i en fördjupning av studentens kunskap om vetenskapsteoretiska frågor, metoder och problemformulering som ett led i att tillägna sig fördjupad förmåga till kritisk granskning och för att själv formulera verksamhetsrelevanta frågor. Kursen VVM200 har även innehåll som behandlar ett vetenskapligt förhållningssätt och lärares yrkespraktik samt studenternas fortsatta lärande i och för arbetet. Denna förmåga omsätts i examensarbetena (EXG500 och EXG600) genom att formulera ett problem som är relevant för verksamheten.

Förmågan att systematisera och reflektera över forskningsresultat och både egna erfarenheter och beprövade sådana examineras både i ämneskurserna och VFU-kurser, likväl som i vetenskapsteori- och metodkurser och i examensarbetena. I VFU209 ska studenten i en examination påvisa sin didaktiska kompetens genom filmad undervisning, vilken ska problematiseras i relation till ämnesdidaktisk litteratur. I kursen MAG200 ska studenten exempelvis identifiera och redogöra för elevernas utveckling av algebraiska kunskaper, motivera hur man i undervisning kan arbeta med algebra samt redogöra för och jämföra olika teorier om hur val av arbetssätt, arbetsformer och lärandemiljöer påverkar elevers lärande. Målet examineras i VFU600 genom både filmad undervisning och skriftlig reflektion där alla delar av undervisningen ska identifieras och problematiseras i relation till didaktiska teorier och teorier om lärande.

I VVM700 ska studenten genom en salstentamen där hen utgår från ett ontologiskt perspektiv göra en problemformulering samt reflektera över kvalitetskriterier och etiska aspekter i relation till det valda perspektivet. Denna kunskap ska sedan omsättas i det självständiga arbetet genom att formulera ett för professionen relevant problem vilket också ska problematiseras mot bakgrund av tidigare forskning. För godkänt ska också relevant nationell och internationell forskning, som står i relation till forskningsfrågan, diskuteras på ett nyanserat sätt. Dessutom ska studenten göra en systematisk analys, i vilken de teoretiska utgångspunkterna ska vara tillämpade och arbetets resultat ska svara mot forskningsfrågan.

Att integrera teori och praktik är utmanande för studenten och mycket arbete har lagts ner på att tydliggöra och konkretisera denna integrering, till exempel i kriterier vid bedömningsbesöken i VFU och i kriterierna för handledare. Det är även svårt för många studenter att tillämpa teoretiska utgångspunkter i analysarbete i både examinationsuppgifter och examensarbeten. Som tidigare nämnts har detta föranlett extra återkoppling, workshops och föreläsningar i ett flertal kurser. Ytterligare stödinsatser finns i vetenskapsteori- och metodkurserna där studenten, i workshops, får öva analys samt diskutera vetenskapsteoretiska utgångspunkter. Inom ramen för examensarbetet består de ökade stödinsatserna av extra seminarier (planeringsseminarium och analysseminarium) av formativ karaktär där utkast av examensarbetet blir granskat av medstudenter och andra handledare. I examensarbete II har också kriterier omarbetats för att förtydliga tillämpning av teoretiska utgångspunkter.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt*

Som beskrivits ovan under mål 1 vad gäller ämneskunskaper har samtliga kurser i *svenska* och *matematik* ett didaktiskt fokus, vilket innebär att studenten undervisas och examineras i förmågan att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik som krävs för yrkesutövningen. Det innebär också att studenten möter specifika modeller och metoder att använda i undervisningspraktiken. Den didaktiska förmågan övas och prövas främst i den verksamhetsförlagda utbildningen, men också i de fältarbeten som utförs under högskoleförlagda kurser samt i examinationsmoment inom ramen för de högskoleförlagda kurserna. Det didaktiska incitament som ämneskurserna har innebär bland annat att examinationsuppgifterna ofta innefattar att studenten ska redogöra för länkning mellan lärandeteorier, mål i läroplanen och didaktiska val beskriva sin genomförda undervisning samt efter genomförd undervisning kunna reflektera över de didaktiska valen och utförandet. Då denna färdighet och förmåga att förstå de didaktiska sammanhangen prövas i examensmål 5 beskrivs här hur mål 4 undervisas och examineras specifikt vad gäller genomförande av undervisningsmoment, medan beskrivning och värdering av den konstruktiva länkningen (examensmål 5) behandlas nedan.

Svenska

I följande tabell ges exempel på lärandemål i svenskämnet som är länkade till examensmålet.

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
SVM101 <i>Termin 1</i>	- visa god egen kunskap om berättelsestruktur och berättande samt förmåga att använda berättande didaktiskt
SFG202 <i>Termin 6</i>	- med utgångspunkt i det vidgade textbegreppet och digitalt berättande kunna diskutera och didaktiskt tillämpa både egna ämneskunskaper och teoretiska perspektiv på elevers läsutveckling
SFG601 <i>Termin 7</i>	- visa kunskaper om och problematisera bedömningsverktyg, samt visa kunskaper om hur elever kan bedömas och stödjas

I den första kursen SVM101 tar undervisningen upp det didaktiska berättandets olika aspekter såsom kroppsspråk, betoning, men också det grundläggande i att kunna något utantill och därmed kunna både fänga intresset hos de som lyssnar och kunna vara flexibel i undervisningssituationen. Den didaktiska förmågan fokuseras även i SFG202 där studenten på fältstudiedagar genomför litteratursamtal med elevgrupper. Litteratursamtalen spelas delvis in för att senare också behandlas i en examinerande redovisning som utgår från egen produktion av en film. I den sista svensk kursen undervisas om bedömningsverktyg och tillämpning av bedömning.

Studenten möter redan i den första kursen i svenska (SVM101) en examinationsuppgift där deras didaktiska förmåga examineras i form av gestaltning och muntligt återberättande av en skönlitterär bok. För att få godkänt krävs att redovisningen är tydlig och intresseväckande och visar hur berättande och estetiska lärprocesser kan integreras i undervisningen för att stimulera elevernas kunskapsutveckling i enlighet med läroplanens mål.

Tillämpning examineras sålunda dels via moment knutna till fältstudier inom ramen för de högskoleförlagda kurserna, dels via de verksamhetsförlagda kurserna. Fältstudierna används för att ge studenten bibehållet fokus på praktiken och kan innebära konkreta undervisningsmoment (SGL200, SFG601), men också t.ex. observationer av lärares undervisning (SVM101) eller intervjuer med barn eller lärare för fördjupade kunskaper om olika delar av en lärares yrkesroll (SVM101). I den sista kursen i svenska (SFG601) examineras bland annat tillämpningen av bedömningspraktiken i det att studenterna genomför ett helt undervisningsförlopp om berättelseskivning, dvs. från planering och genomförande till bedömning och planerad vidare undervisning. Betygskriterierna innefattar att kunna analysera och bedöma en elevtexts språkliga drag och uppbyggnad samt att kunna använda en för ämnet adekvat terminologi korrekt.

Matematik

I följande tabell ges exempel på lärandemål inom matematikämnet som är relaterade till examensmålet

Kurs	Exempel på mål
SVM 101 Termin 1	-visa (god egen matematisk förståelse och) didaktiska kunskaper inom rumsuppfattning och geometri
MAG 200 Termin 2	-kunna beskriva och motivera hur man med hjälp av laborativa och digitala arbetssätt kan utveckla elevers matematiska kunnande
MFG 600 Termin 7	-visa förmåga att använda problemlösning som ett sätt att utveckla alla elevers kunskaper i matematik
VFU 601 Termin 8	-självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på alla elevers kunskapsutveckling, motivation och delaktighet

Studentens didaktiska kunskaper inom *matematikämnet* utvecklas och fördjupas bland annat genom att hen får ta del av hur man med utgångspunkt i de matematiska förmågorna kan introducera och arbeta med grundläggande matematiska begrepp inom olika matematiska områden allteftersom de tas upp i utbildningen. För att möjliggöra detta är ett inslag under föreläsningar/workshops att studenten får

identifiera förmågorna i olika elevuppgifter och diskutera hur man skulle kunna utveckla uppgiften så att andra/fler förmågor iscensätts.

Kursen SVM101 behandlar rumsuppfattning och geometri. Under föreläsningarna arbetar studenterna, liksom i andra kurser, ofta i workshopform med praktiska aktiviteter där de får ta del av och problematisera hur man kan arbeta med elevers begreppsförståelse i undervisningen. Ett av kursens moment är en observation av en matematiklektion där studenten skall identifiera och analysera lektionen med utgångspunkt i om och hur läraren iscensätter förmågorna. Fältstudien förbereds i en föreläsning och examineras i en skriftlig hemtentamen. Ytterligare ett inslag i kursen är en workshop där studenterna får ta del av hur man kan arbeta med elevers kunskaper i geometri med utgångspunkt i konst.

I kursen MAG200 får studenten kunskaper om hur man med utgångspunkt i såväl matematikens historia som i laborativa och digitala arbetssätt kan utveckla elevers kunnande. Studenten får också ta del av hur olika frågetekniker kan stötta eleverna att utveckla sina resonemang. Kursen följs av en VFU-kurs (VFU209) där studenten planerar och leder undervisning utifrån såväl ämnesdidaktiska teorier, ämneskunskaper och styrdokument. Studentens didaktiska kunskaper fördjupas ytterligare i kursen MFG600 då en fältstudie där studenten arbetar med ett problem i en elevgrupp genomförs och examineras. Studenten får innan fältstudien i workshopform pröva att lösa problem med hjälp av olika uttrycksformer, till exempel konkret material och bilder, och ges handledning i att konstruera ett problem som knyter an till den matematik eleverna för närvarande arbetar med i klassrummet. Vidare i kursen får studenten också insikt i arbetet med att bearbeta formuleringar i undervisningsmaterial för att stödja både elever i matematiksvårigheter och nyanlända elever. Även anpassning av undervisning gentemot särbegåvade elever behandlas i kursen.

Studentens didaktiska förmåga examineras bland annat i kursen MAG200 där studenten, med utgångspunkt i styrdokument och matematikens historiska utveckling, ska kunna planera, genomföra och utvärdera matematikundervisning. Kriteriet för godkänt är att studenten med utgångspunkt i matematikens historia skall presentera och diskutera en lärsituation där en laborativ aktivitet bidrar till att stärka elevernas kunskapsutveckling. Ett annat exempel på en examination som prövar studentens didaktiska förmåga är ett seminarium som bygger på ett arbetspass om iPads. Studenten skall efter arbetspasset på egen hand studera en matematik-app och analysera dess för- och nackdelar.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 5. visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*

Lärarstudenternas didaktiska förmågor fördjupas successivt både via HFU och VFU, vilket innebär att studenterna under hela utbildningen ges möjlighet till ett lärande från teori till praktik och vice versa. Under de högskoleförlagda kurserna utför studenterna fältarbete på sina VFU-skolor för att behålla kontinuiteten i det arbetsintegrerade lärandet, dvs. i ett lärande som sker i en för den kommande yrkesutövningen autentisk kontext.

För att utveckla studentens förmåga att *planera* för undervisning följs en VFU-progression där studenten börjar med några få saker att förhålla sig till (förutsättningar, mål, genomförande och utvärdering). Allt eftersom i utbildningen läggs fler parametrar till såsom specialpedagogiska utgångspunkter, konkretisering av mål samt kriterier för bedömning av elevernas kunskaper. Kraven på studentens förmåga att kunna *genomföra* undervisning ökar ju längre in i utbildningen studenten kommer. Under den avslutande VFU:n (VFU601) skall studenten kunna använda sig av aktiviteter och uppgifter som är välgenomtänkta och målinriktade, aktiviteterna skall också engagera och skapa delaktighet. Vad gäller *utvärdering* och *utveckling av undervisning* finns också här en tydlig progression i programmet. I de tidiga kurserna handlar det ofta om kartläggningar utifrån färdiga formulär, i de senare kurserna om mer komplexa bedömningar utifrån förhållningssätt i styrdokument och teorier om bedömning. Studenterna läser i sin sjunde termin en kurs (7,5 hp) som handlar om bedömning i generell bemärkelse. Denna kurs följs av en kurs i svenskämnet och en matematikkurs där bedömning behandlas i relation till respektive ämne. I matematikkursen MAG200, till exempel, handlar det om kartläggning utifrån några färdigformulerade uppgifter, i matematikkursen MFG600 om mer komplexa bedömningar utifrån förhållningssätt i styrdokument och teorier om bedömning.

Svenska

I följande tabell återges några av de lärandemål inom svenskämnet som examinerar examensmål fem

Kurs	Efter avslutad kurs ska studenten
SGL200 Termin 2	- kunna redogöra för hur läs- och skrivutveckling beskrivs i skolans styrdokument och problematisera läs- och skrivutvecklande undervisning
VFU209 Termin 2	- kunna planera och leda undervisning utifrån såväl ämneskunskaper som ämnesdidaktiska teorier samt dra slutsatser av undervisningens resultat -med utgångspunkt i styrdokument kunna visa ett tydligt ledarskap i undervisningen
SFG601 Termin 7	- visa kunskap om och problematisera bedömningsverktyg samt visa kunskaper om hur elever kan bedömas och stödjas
VFU600 Termin 7	- självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning samt problematisera sina didaktiska val i förhållande till styrdokument och didaktiska teorier - på ett ansvarsfullt, tydligt och respektfullt sätt kunna kommunicera med elever om deras utveckling i relation till läroplanens mål samt bedöma deras kunskaper
VFU601 Termin 8	- självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på alla elevers kunskapsutveckling, motivation och delaktighet

Progressionen för didaktik inom *svenskämnet* ska ses som att studenten utvecklar sin förmåga att planera och genomföra och utvärdera undervisning framförallt utifrån didaktiska teorier och styrdokument i allt högre grad och i allt större omfattning ju längre i utbildningen hen kommer. I SFG200, som är en högskoleförlagd kurs, innebär det att studenten genomför och utvärderar ett mindre moment medan i efterföljande VFU-kurser ges hen allt större ansvar för fler och längre undervisningsområden. I kursen SFG601 ska studenten planera och genomföra ett sammanhängande undervisningsområde om berättelseskritik. I VFU601 som är den sista kursen i utbildningen ska studenten kunna planera och ansvara för arbetsområden som löper över en längre tid. Här är det också uttalat att studenten ska ansvara för merparten av undervisningen. I kursen VFU601 bedöms studentens planerade undervisning utifrån medvetenhet i ämnesdidaktiska val och förankring i styrdokument. Bedömningen innefattar också i vilken mån studenten kommunicerar kunskapsmålen med eleverna och studentens förmåga att utvärdera och reflektera över sin genomförda undervisning.

Matematik

Inom ramen för matematikämnet finns bland annat följande lärandemål kopplade till examensmål fem.

Kurs	Exempel på mål
MAG 200 Termin 2	- med utgångspunkt i styrdokument och matematikens historiska utveckling kunna planera, genomföra och utvärdera matematikundervisning - visa förmåga att kartlägga, analysera och diskutera elevers matematikkunskaper
VFU 209 Termin 2	- kunna planera och leda undervisning utifrån såväl styr-dokument som ämneskunskaper och ämnesdidaktiska teorier (Fokus i denna VFU ligger på matematik och svenska.)

MFG 600 <i>Termin 7</i>	- kunna problematisera bedömning i matematik i relation till aktuell forskning och relevanta styrdokument - kunna bedöma elevers matematikkunskaper
VFU 601 <i>Termin 8</i>	- självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på alla elevers kunskaps-utveckling, motivation och delaktighet

Vad gäller planering och genomförandet av undervisning så får studenten redan i SVM101 ta del av hur de olika delarna i kursplanen för matematik relaterar till varandra. Vidare innehåller kursen MAG200 en workshop där studenten får träna på planering. Workshopen är avsedd att hjälpa studenten i förberedelsen av en fältstudie där en lärsituation utifrån styrdokument och matematikens historiska utveckling skall planeras och genomföras.

Utvärdering och utveckling av undervisningen finns med som inslag i alla matematikkurser i utbildningen. I SVM101 handlar det inte om den egna undervisning utan om att reflektera över hur de matematiska förmågorna kommer till uttryck under en observation som genomförs i en fältstudie. I nästkommande matematikkurs, MAG200, får studenten tillägna sig kunskaper om elevers begreppsutveckling vad gäller bland annat taluppfattning, aritmetik och algebra, i kursen tas även missuppfattningar och vad de kan bero på upp bland annat genom granskning av elevers svar på olika uppgifter. Ett centralt område i MFG600 är bedömning. Bedömning och dokumentation problematiseras utifrån bland annat olika kunskapsteorier, vilka kunskaper som mäts, förmågorna, olika uttrycksformer mm. Studenterna får i samband med detta gruppvís granska var sitt bedömningsunderlag, granskningarna presenteras och diskuteras sedan i helgrupp. Ett annat moment i kursen är bedömning av elevuppgifter, studenterna arbetar parvis med uppgifter hämtade från Skolverkets bedömarträning och bedömningarna diskuteras och problematiseras också de i helgrupp.

I MAG200 ska studenten kunna förklara och motivera hur man i undervisningen kan arbeta med de för kursen aktuella matematikområdena. Examinationen tar sin utgångspunkt i uppgifter från TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) en internationellt jämförande studie av elevernas prestationer i matematik, studenten redogör och argumenterar för sitt val av uppgifter och kartlägger två elevers kunnande men hjälp av uppgifterna. Elevernas svar analyseras och förslag på fortsatt lärande görs i form av en pedagogisk planering där det skall framgå hur eleverna skall ges möjlighet att utveckla sina kunskaper. Ett annat exempel på en examination är den salstentamen i MFG600 där studenten får granska och bedöma elevers svar på olika uppgifter. Granskningen omfattar både att studenten kan identifiera vilket matematiskt innehåll en matematikuppgift kan pröva samt att hen uppvisar en fördjupad förmåga i att analysera elevers kunskaper. För godkänt krävs att studenten kan identifiera hur eleven tänkt och vilka missuppfattningar den eventuellt kan tänkas ha. Dessutom ska studenten kunna ge förslag på hur elevens systematiska missuppfattningar kan åtgärdas.

Under utbildningen prövas huruvida studenten uppnår examensmålet bland annat genom att studenten får minst två examinerande besök av lärare från högskolan. Det examinerande besöket utgörs av tre delar. Del ett består av att studenten skickar in en lektionsplanering av den undervisning som studenten har för avsikt att genomföra. I del två observerar och bedömer läraren från högskolan den genomförda undervisningen. Del tre utgörs av ett samtal i vilket studentens förmåga att problematisera den genomförda undervisningen bedöms. Examinationens tre delar (inskickad planering, genomförd undervisning och efterföljande problematiserande samtal) bedöms utifrån kriterierna i en bedömningsmatris som är en konkretisering av VFU-kursernas lärandemål. Bedömningsmatrisen kommuniceras med såväl studenter som VFU-handledare i början av kursen och syftar till att skapa transparens i de bedömningar som görs i samband

med bedömningsbesöken. Väl utvecklade bedömningskriterier borgar för att studenten i sin undervisning både visar förmåga att undervisa, och att planera ett innehåll som är förankrat i teori och aktuell praktik.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

- 6. visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Att göra bedömningar utifrån olika aspekter är en viktig förmåga hos en lärare. En lärare ska agera utifrån samhällets normer, utifrån internationella överenskommelser och med sikte på en hållbar värld, såväl socialt, ekonomiskt som ekologiskt. Värdegrunden löper som en röd tråd genom hela utbildningen i såväl UVK-kurser, ämneskurser som kurser med VFU-relaterat innehåll. Dessutom sker en breddning genom att olika aspekter som demokrati, etik, konflikthantering, förhållningssätt till alla människors lika värde, barnkonventionen och hållbar utveckling tas upp i olika kurser.

Exempel på lärandemål som relaterar till examensmålet

Kurs	Exempel på mål
PUL100 <i>Termin 1</i>	- visa grundläggande kunskaper om barns rättigheter och om etik i det pedagogiska arbetet
VFU206 <i>Termin 4</i>	-utifrån ett specialpedagogiskt förhållningssätt kunna kommunicera med elever i relation till läroplanens värdegrund
BUS200 <i>Termin 4</i>	- visa kunskaper om barns sociala relationer och identitetsskapande i relation till sociala kategoriseringar såsom klass, etnicitet och genus - kunna redogöra för socioekonomiska faktorerens betydelse för barns och ungdomars vardagsliv, utbildning och hälsa, samt skolans och fritidshemmets betydelse för att bryta eller återskapa ojämlikhetsmönster - visa grundläggande kunskaper om betydelsen av migrationsprocesser och flerspråkighet för elevers lärande och identitet, samt hur undervisning för nyanlända elever kan organiseras för att stödja kunskapsutveckling och inkludering - kunna redogöra för skolans och fritidshemmets ansvar för att skydda och stödja elever som far illa eller lever i olika former av utsatthet, samt hur detta kan ske i samverkan mellan olika yrkesgrupper - visa kunskaper om olika samlevnadsformer samt kroppsuppfattning och sexualitet i relation till identitet och samhällliga normer och hur det kan behandlas i undervisningen

BIO100 <i>Termin 5</i>	- med utgångspunkt i biologi och kemi kunna diskutera och problematisera en hållbar utveckling samt implementera detta i undervisningen
VFU601 <i>Termin 8</i>	- kunna uppvisa ett tydligt pedagogiskt ledarskap samt på ett respektfullt och empatiskt sätt samspele med elever och vuxna utifrån skolans värdegrund

Den etiska grunden för lärarens förhållningssätt och arbetet i skolan, som den uttrycks i skolans värdegrund, är en viktig utgångspunkt och grundläggs i PUL100 och uppmärksammas därefter kontinuerligt genom hela utbildningen. De återkommande lärandemålen runt värdegrund, etik och samhällsfrågor fördjupas och knyts efter hand till specifika områden, som förhållningssätt i samverkan med elever och föräldrar (VFU206, VFU601) och etiska och samhällsliga perspektiv som rör likvärdighet, jämlikhet och normkritik. En viktig aspekt är här att främja en efterhand allt mer utvecklad förmåga till vetenskapligt kritisk granskning, inte minst av samhällsliga fenomen som klass, etnicitet och genus, identitet och samhällsliga normer, vilka påverkar mötet mellan lärare, elev och vårdnadshavare (BUS200). Denna kurs spelar också en central roll för studenternas kunskap om och förståelse av viktiga samhällsfenomen, som en rad socioekonomiska faktorer som påverkar barns och ungdomars liv idag. Detta utgör i sin tur en viktig bakgrund till studenternas förmåga att göra bedömningar av de situationer de kommer att möta i sin professionella roll. Den ekologiska hållbarheten i förhållande till både lokala och globala processer, problematiseras i kursen BIO100. Social hållbarhet och globalisering i relation till FNs millenniemål problematiseras i relation till undervisning i SOG203.

Examensmålet examineras bland annat i PUL100, då studenten genom kritisk läsning av skönlitteratur ska undersöka vilka föreställningar om könsroller, mångkultur, social klass, inkludering, gemenskap och utanförskap som litteratur kan ge. I VFU206 ska studenten för att få godkänt kunna genomföra inkluderande undervisning som möjliggör för alla elever att lära och utvecklas. Dessutom ska studenten reflektera kring grundläggande värderingar i styrdokumentet och visa förståelse för hur den kan komma till uttryck i verksamheten och i handling visa att hen är mån om att möta och bekräfta varje enskild individ. I kursen BIO100 ska studenten på en egen vald plats, över tid, följa naturens växlingar och beskriva hur mänsklig aktivitet kan tänkas ha påverkat och påverkar denna plats samt hur denna påverkan härrör från lokala och globala processer. I kursen SOG203, ska studenten i ett seminarium diskutera globalisering och hållbarhet i relation till FNs millenniemål samt vilka möjligheter det finns att bedriva undervisning som inte leder till individuell moralism och skuldbeläggande. Studenten examineras i kursen BUS200 både i seminarieform och genom ett individuellt paper om hur barns och ungdomars vardagsliv, utbildning, hälsa och framtid påverkas av förhållanden i samhället och i skolan. För godkänt ska studenten med hjälp av centrala teorier och begrepp visa kunskap om vilken betydelse läraren har i fråga om barns stress, gemenskap och identitetsskapande i relation till social klass, etnicitet och genus. I sista kursen i programmet VFU601, förväntas studenten använda sig av de kunskaper och erfarenheter som hen erhållit under tidigare kurser för att bemöta och kommunicera med elever och vuxna med tydlig förankring i skolans värdegrund. För godkänt innebär detta att studenten samspele med eleverna på ett empatiskt och respektfullt sätt samt med hjälp av väl genomtänkta strategier förankrar skolans värdegrund och skapar ett klassrumsklimat som möjliggör för alla elever att lära.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Jämställdhetsperspektivet finns med som ett av flera perspektiv i Grundlärarprogrammet och återfinns i flera kurser inom inriktningen. I kursen Barns livsvillkor, identitet och lärande i det senmoderna samhället (BUS200), som är en kurs som samläses av Grundlärarprogrammets tre inriktningar, är intersektionella perspektiv, inklusive jämställdhet, särskilt framträdande. I kursen behandlas och examineras exempelvis områden som ska göra de blivande grundlärarna medvetna om ojämlikhetsstrukturer och förbereda dem för hur de som lärare i förskoleklass, fritidshem och skola ska motverka ojämställdhet, ojämlikhet och andra intersektionella maktordningar. Studenterna ska, för att få godkänt betyg på kursen visa kunskaper om 1) barns sociala relationer och identitetsskapande i relation till sociala kategoriseringar såsom klass, etnicitet och genus och 2) visa insikter i hur exkludering och inkludering skapas i skolan och fritidshemmet och kunna föreslå strategier för att på lång och kort sikt motverka mobbningsituationer, kränkande behandling och utanförskap. För att möjliggöra att studenterna når målet används i kursen olika undervisningsformer. En inledande föreläsning syftar till att skapa medvetenhet om hur det egna förhållningssättet inverkar på jämställdhetsarbetet. Arbetet fördjupas genom en blandning av egna reflektionsuppgifter, studiegruppsuppgifter, tvärgruppsseminarier och övningar som ska synliggöra hur deras egna medvetna och omedvetna perspektiv och handlingar kan inverka på jämställdhets- och jämlikhetsarbetet. De lärandemål i kursen som berör jämställdhet och jämlikhet (se ovan) examineras genom en skriftlig tentamen och ett muntligt seminarium där studenterna med hjälp av centrala begrepp och andra relevanta referenser i kurslitteraturen ska visa kunskaper om barns hälsa och identitetsskapande i relation till social klass, etnicitet och genus samt kunna diskutera hur de kan främja elevers förutsättningar att uppnå mål i läroplanen exemplifierat genom den nuvarande, det vill säga Lgr11.

Utöver att jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv behandlas i högskoleförlagda kurser prövas också studentens förmåga att i undervisningssituationer tillämpa ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i VFU-kurserna där det ingår som ett betygskriterium i de examinerande besöken. Studenten prövas då i form av att kunna förankra skolans värdegrund i den pedagogiska praktiken.

Studentpopulationen

Grundlärarprogrammet med inriktning mot 4-6 är en inriktning där de flesta studenter är kvinnor. Av de som började utbildningen hösten 2017 var 24 % män och 76 % kvinnor. Genomförda genomströmningsanalyser visar att andelen män som startat utbildningen växlat mellan 11 % och 31 % med ett genomsnitt på 23 %. Genomströmningen från utbildningsstart till dags dato i de olika startkullarna pendlar mellan 61-78 %, med en genomsnittlig genomströmning på 76 %². De största avhoppet kommer under utbildningens första år.

² Noteras bör att enbart tre kullar avslutat sina studier. För övriga kullar har vi hämtat siffrorna för antal

Männen tenderar dock att inte slutföra sina studier i lika stor utsträckning som kvinnorna (32% resp. 22 %). I arbetslaget pågår diskussioner hur studenter, oberoende av kön, kan stödjas i sina studier. Det är en svår balansgång mellan att å ena sidan ge både män och kvinnor goda förutsättningar till yrkesblivande och å andra sidan medvetet eller omedvetet konstruera män och kvinnor som olika.

Jämställdhet ur ett organisationsperspektiv

Med utgångspunkt i regeringsuppdraget till universitet och högskolor att arbeta med jämställdhetsintegrering, har Högskolan Väst tagit fram en plan för hur arbetet ska planeras, bedrivas och implementeras på ett systematiskt sätt på alla nivåer och i alla delar av verksamheten. Alla programråd fått exempelvis fått i uppdrag att kartlägga intersektionella perspektiv i utbildningarna och i detta arbete inkludera studenter. Utifrån resultatet ska handlingsplaner upprättas för att utveckla och säkra dessa perspektiv i utbildningarna (VP 2018-2020). En aktivitet som redan har påbörjats i syfte att säkra likabedömning är att samtliga salstentor nu bedöms anonymt. Ett utvecklingsarbete pågår för närvarande för att möjliggöra att även hemtentamina ska bedömas anonymt.

För att möjliggöra att samtliga lärare kan applicera jämställdhetsperspektivet, och andra intersektionella perspektiv, i undervisningen arbetar lärarlagen med värdegrundsfrågor och normkritik. Som exempel på detta arbete har institutionen haft pedagogiska dagar för alla anställda som handlat om värdegrunds-dilemman (juni 2016) och normkritik (juni 2017). Avdelningen där lärarutbildningen organisatoriskt är placerad har också en didaktiskt inriktad seminarierie om "rasismer", som leds av två professorer. Under hösten 2018 kommer seminariegruppen att utvecklas till en forskningsgrupp där både lektorer och adjunkter kommer att medverka. I samband med regeringsuppdraget om jämställdhetsintegrering har lärosätet skapat en högskolepedagogisk kurs i normkritik (5 hp) som ingår i den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen. De senaste åren har institutionen, som ovan beskrivits, också aktivt arbetat med intersektionella perspektiv integrerat i det ordinarie kvalitetsarbetet. Vi ser det dels som viktigt att vi på Högskolan Väst aktivt arbetar för jämställdhetsperspektivet genom att ha ett Grundlärarprogram med ett normkritiskt perspektiv, dels att vi organisatoriskt arbetar normkritiskt. Vi behöver exempelvis hitta bättre former för att systematiskt arbeta med rekrytering av studenter och personal, men också att mer än idag använda lärarkompetens över program- och inriktningsgränserna för att utjämna den sneda könsfördelningen i personalgrupperna. Vi kommer även utvärdera förutsättningarna för män och kvinnor att hantera sitt lärar- och forskningsuppdrag och därigenom hur mäns och kvinnors tjänster planeras (undervisning, forskning, lednings- och utvecklingsuppdrag).

registrerade studenter på sista kursen hösten 2017. Kullen som startade 2017 har därför bara gått en termin på utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Institutionen för individ och samhälle har ett särskilt framtaget kvalitetssäkringsprogram som ska säkra kvaliteten i samtliga kurser och program. Programmet innebär att innehållet i utbildningarna och organiseringen/förutsättningarna av densamma ska behandlas proaktivt samt följas upp kontinuerligt.

För att skapa goda förutsättningar för utbildningens kvalitet finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan utbildningens olika aktörer (kursansvarig, examinator, programansvarig, VFU-utvecklingsledare, programrådsordförande, utvecklingsledare, avdelningschef etc.). Denna finns formulerad i en arbetsbeskrivning som revideras årligen. I de avdelnings- och programmöten som hålls månatligen tas också frågor upp av både organisatorisk och innehållslig art, för att samtliga lärare på programmet ska ha väsentlig kunskap för att kunna genomföra sitt uppdrag rättssäkert och med hög kvalitet. Samtliga nyanställda lärare får också, förutom en individuell mentor, en introduktion om verksamhetsidén och om gällande riktlinjer och rutiner.

För att få en ändamålsenlig styrning av de olika lärarprogrammen träffas avdelningschefer, programansvariga, VFU-utvecklingsledare, VFU-administratörer, utvecklingsledare och företrädare för samverkansorganisationen, Forum för skolutveckling, kontinuerligt för att gemensamt lägga upp arbetet i de olika lärarprogrammen. Tillsammans formuleras och utvärderas exempelvis den verksamhetsplan som utgör fokus för avdelningens utvecklingsarbete på kort och lång sikt och som sedan ligger till grund för gruppens och programmets utvecklings- och kvalitetsarbete.

För att säkerställa kvalitet på organisatorisk nivå arbetar avdelningscheferna med årliga kompetensförsörjningsplaner och med planering och uppföljning av kompetensutvecklingstiden för befintlig personal, i relation till de mål och visioner som satts upp i både institutionens och avdelningens verksamhetsplanering.

När det gäller kvalitetsarbetet i programmet är det arbete som sker i programrådet väsentligt. Programrådet (delas med Förskolläraryrket) har både ett proaktivt och reaktivt ansvar. Det proaktiva ansvaret innebär bland annat att kvalitetsgranska de policydokument som styr utbildningen (utbildningsplaner, kursplaner). Policydokumenten fastställs därefter av prefekt. Programrådet består av ledamöter med för utbildningen centrala ämneskompetenser, yrkeskompetens och vetenskaplig kompetens. Programrådet leds av en disputerad lärare/forskare som också har rollen som utvecklingsledare för lärarutbildningen. I programrådet är avdelningschefen adjungerad, för att ha möjlighet att hålla samman linjestyrningen och den kollegiala kvalitetsstyrningen. I programrådet finns två studentrepresentanter och en verksamhetsrepresentant, för att bredda såväl inflytande som perspektiv. Förutom granskning av

policydokument följer programrådet upp kursvärderingar, kursrapporter (se nedan), planerar kvalitetskonferenser (se nedan) och handhar andra strategiska kvalitets- och utvecklingsfrågor.

Till varje kurs finns förutom kursplan ett kurs-PM, som beskriver innehåll och upplägg i kursen samt kursens examinationsuppgifter och betygskriterier. Syftet med kurs-PM är att det ska fungera som en del i den konstruktiva länkningen och skapa en transparens beträffande krav och förväntningar för studenterna.

Varje kurs följs årligen upp genom en peer review-process, där en lärare från något av lärarutbildningsprogrammen granskar kursens innehåll och upplägg utifrån i förväg fastställda aspekter. Uppföljningen kommuniceras genom ett samtal med kursansvarig och/eller med lärarlaget och dokumenteras i en kursrapport. Kursrapporterna lämnas till programansvarig som underlag för det årliga programuppföljningsarbetet, vilket redovisas i en programrapport. Liksom för kursrapporten styrs innehållet i det som följs upp av fastställda aspekter. Kurs- och programrapporterna handhas även av programrådet och delges därefter prefekten. Förutom de interna programutvärderingarna deltar Högskolan Väst i lärarutbildningskonventets årligen genomförda alumnutvärderingar.

Utifrån de resultat som framkommer i uppföljningsarbetet (kurs- och programrapporter) planerar programrådet, i samarbete med avdelningschef, terminsvisa kvalitetskonferenser. Kvalitetskonferenserna är framåtsyftande och skapar förutsättningar för utveckling av programmets kvalitet. Under 2015 och 2016 fokuserades utvecklingsarbetet på konstruktiv länkning och kvalitetssäkring av examinationer. Förutom detta innehåll har tid avsatts till vetenskaplig progression och forskningsanknytning där arbetet inledningsvis lades på kartläggning, för att sedan följas upp för att se hur tydlighet och progression kunnat utvecklas. Under hösten 2017 har arbetslagen i samtliga lärarprogram och inriktningar arbetat med digitalisering.

Kvaliteten i examensarbetet är ett annat prioriterat område inom Förskolläraryrket och Grundläraryrket (som samarbetar avseende metodkurser och organisering av examensarbetskurserna). Förutom årliga kursträffar (med samtliga handledare och examinatorer) och examinatorträffar, leder kursansvariga lärare kvalitetsmöten där handledare och examinatorer träffas och diskuterar kvaliteten i tidigare examinerade examensarbeten. Syftet är att skapa gemensamma förhållningssätt beträffande kravnivåer etc. Dessutom erbjuds träffar för handledare under examensarbetenas gång, för att stämma av handledningsprocessen och innehållet i examensarbetena. Under 2016 gjordes också en extern granskning av våra examensarbeten på Förskolläraryrket och Grundläraryrket vars resultat följts upp i lärarlaget. Våren 2019 startar en för lärarutbildningen intern högskolepedagogisk kurs som ska sätta fokus på olika teorier och metoder som används i examensarbetena. Forskare och lärare med metodologiska specialkompetenser kommer att undervisa i kursen för att lärarlaget gemensamt ska utveckla sina metodologiska kunskaper, i syfte att bättre kunna handleda studenterna i deras examensarbeten.

Den interna organiseringen av kvalitetsarbetet ser vi som en styrka i programmet. Den kollegiala utgångspunkten i kvalitetsarbetet har på ett positivt sätt bidragit till utvecklingen. Arbetslaget i inriktningen har ägnat mycket tid för att utveckla utbildningen med examensmålen som tydlig utgångspunkt. På så sätt har alla lärarna fått inblick i och kunskap om inriktningens samtliga kurser, vilket gett förutsättningar för helhetssyn, progression (yrkesmässig, ämnesdidaktisk och vetenskaplig) och skapat grunden för att en gemensam kvalitetskultur ska genomsyra programmet/inriktningen. Arbetet har också lett till att vi har uppmärksammat brister i programmet och kunnat inleda förändringsarbete för att åtgärda dessa (se vidare utvecklingsområden nedan).

Ett kvalitetsmått som är utvecklat i samband med utvecklingen av kurs- och programrapporterna är genomströmningsanalyser på kurs- och programnivå. Med hjälp av dessa kan underlag tas fram som visar i hur hög grad studenterna (män resp. kvinnor) påbörjar och får godkänt resultat på kurser i programmet, men också när studenterna avslutar sina studier och om det finns trender beträffande vilka kurser som

studenterna har svårt respektive lätt att få godkänt betyg i. För jämförande analys har motsvarande uppgifter samlats in sedan 2011 då Grundlära­r­pro­gram­met startade (se bedö­m­nings­om­råde Jäm­ställdhet för analyser av jäm­ställd­hets­pers­pek­tivet inom pro­gram­met).

Tidigare definierade utvecklingsområden

För att stödja studenternas möjligheter att klara sina studier har resurser de senaste åren satsats på att tidigt i utbildningen ge stöd för utveckling av vetenskapligt förhållningssätt och vetenskapligt skrivande. Satsningen grundas på interna uppföljningsarbeten som visat att många studenter har svårt att formulera sig på det sätt som krävs på en akademisk yrkesutbildning. Resurserna kommer från den kvalitetssatsning departementet gjort för vissa utbildningsområden (HA/SA/JU/LU), men också genom en omfördelning av resurserna inom programmet. Satsningen är dock så ny att en utvärdering inte kunnat göras ännu. Förutom undervisningsinsatser erbjuds studenter systematiskt stöd via Språk- och textcentrum och Mattejouren. För studenter som har dokumenterade funktionsnedsättningar finns dessutom särskilda resurser att tillgå, genom avdelningen för studentstöd.

Ett annat område som särskilt fokuserats under de senaste åren är den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU:n. En tydligare organisation och tydligare verktyg har skapats för att kvalitetssäkra att studenter som godkänns i kurser med VFU har de nödvändiga kunskaper och kompetenser som krävs av en grundlärare med inriktning mot 4-6. Arbetet har genomförts av VFU-utvecklingsledare och programansvarig i samverkan med inriktningens VFU-team, bestående av lärare på med yrkeskompetens för 4-6. För att säkerställa att studenterna når de examensmål som tränas och prövas genom den verksamhetsförlagda utbildningen finns en VFU-progressionsplan som visar den konstruktiva länkningen från examensmål till lärandemål i kurserna. VFU-teamet träffas kontinuerligt och arbetar proaktivt med VFU-utveckling, men följer också upp studenternas resultat i VFU:n och sambedömer studentprestationer i kurserna. För att säkerställa kvaliteten sker också ett systematiskt arbete i syfte att stärka relationen till VFU-handledarna och erbjuda stöd för uppdraget. VFU-handledarna bjuds in till samverkansmöten med VFU-utvecklingsledare och VFU-teamen minst en gång per termin. De kursansvariga lärarna för VFU-kurserna har också utvecklat informationsspridningen om kurserna, bland annat genom att skapa filmer där de berättar om kursens syfte och innehåll samt vad som bedöms i kursen. Då flera av VFU-områden ligger långt från lärosätet har dessa filmer fungerat som komplement till andra informationskanaler.

Det är också tydligt att den pågående lärarbristen i kommunerna medför en större omsättning på VFU-handledare, vilket i sin tur fordrar en än mer aktiv kommunikation med såväl befintliga som nya VFU-handledare, för att säkerställa att handledarna får adekvat information om uppdraget. Syftet med det fortlöpan­de samarbetet med VFU-områdena är, utöver det huvudsakliga syftet att arbeta för en för studenten likvärdig VFU, att se till att föra in de verksamma lärarnas perspektiv och kunskap in i såväl utbildningsinnehåll som de bedömningsunderlag som används.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Att studenterna ska kunna ta aktiv del i utvecklingen av utbildningen är en viktig utgångspunkt på Högskolan Västs Grundlära­r­pro­gram, och studentin­flytan­det sker på olika sätt. För att kunna ha in­flytan­de är det viktigt med transpa­rens be­träf­fande in­for­ma­tion om ut­bil­d­ning­en. Som verktyg för in­for­ma­tion till stu­den­terna finns lär­platt­for­men DisCo.

Kurs- och programvärderingar

I relation till utveckling av kurser genomförs kursvärderingar i samtliga kurser (HF kap 1, § 14). Lärosätet använder kursvärderingssystemet Evasys, som är kopplat lärplattformen DisCo. Genom Evasys får studenterna möjlighet till en individuell och anonym kursvärdering. Kursansvarig lärare sammanställer och analyserar resultatet efter kursens slut och resultatet publiceras på Disco, så att både studenter som avslutat kursen och studenter som ska gå kommande kursomgång kan se resultatet. Resultatet av föregående kursomgångs kursvärdering, och de eventuella åtgärder som gjorts, presenteras också vid kursintroduktionen. Svarsfrekvensen är dock låg på de automatgenererade kursvärderingarna (i genomsnitt svarade 29 % på kursvärderingarna under 2017). Programrådet har därför dels gjort analyser om orsakerna till att den låga svarsfrekvensen, dels analyserat utformningen av kursvärderingarna. På programmöten och kvalitetsdagar har sedan frågan om hur studenterna kan göras mer delaktiga diskuterats. Som komplement till de automatgenererade kursvärderingarna genomförs därför numer kompletterande kursvärderingar i många kurser. Dessa sker såväl muntligt som via digitala verktyg och används för både formativa och summativa syften.

Efter studietiden på Grundlära­r­pro­gram­mens in­rik­tn­ing 4-6 genom­för stu­den­terna anony­ma, in­di­vi­du­ella pro­gram­vär­deringar. Lik­som kurs­vär­deringar­na har dessa en låg svars­frekvens (ca 25-35%). Flera försök har gjorts för att öka stu­den­ternas att med­verkan, exempelvis görs pro­gram­vär­deringen från och med våren 2018 i samband med ett undervisningspass. Förutom kurs- och programvärderingar genomför programansvarig kontinuerligt studentdialoger med grupper av studenter. Som komplement till den egna programvärderingen deltar lärosätet i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering. Resultatet av kurs- och programvärderingarna används i det interna kvalitetsarbetet (se bedömningsområde Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Bristen på intresse att delta i formella utvärderingsinsatser är dock ett problem. Här behöver ytterligare åtgärder vidtas och former utvecklas för att få fler studenter aktiva. Målet är att utveckla arbetet med både studentdialoger och samarbetet med alumner för att nå dithän. Under 2018/2019 kommer hela lärosätet att byta lärplattform till Canvas. Genom detta byte ser vi förbättrade möjligheter till kommunikation med studenterna under kursens gång, vilket troligen inte bara kommer att utveckla möjligheterna till läraaktiviteter utan också positivt kommer att påverka möjligheten för studentin­flytan­de under pågående kurs.

Övriga formella och informella insatser för studentin­flytan­de

Studenter är representerade i programrådsarbetet och deltar i alla de kvalitetssäkrande aktiviteter som programrådet arbetar med. Studentrepresentanterna inbjuds också på avdelningens kvalitetskonferenser.

Avdelningschef, programansvarig och prefekt har också kontinuerlig kontakt med företrädare för kårstyrelsen.

Ett exempel där studenternas synpunkter varit viktiga är det utvecklingsarbete som genomförts inom Grundlärarprogrammet och som handlat om utveckling av examinationer och examinationsformer. I detta utvecklingsarbete intervjuades ett antal studenter om hur de såg på de examinationsformer som används och deras syn på vilka examinationsformer som bidrar till lärande.

Förutom de formella och informella möjligheterna för studenter att ha inflytande på utbildningen, formativt såväl som summativt, innebär storleken på programmet/inriktningen att det är lätt för studenter och lärare att kommunicera. Lärarnas arbetsrum är placerade i nära anslutning till de ytor där studenterna kan sitta och arbeta, vilket gör det enkelt att söka upp lärare när det är något de vill diskutera.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Då Högskolan Väst har ett särskilt uppdrag och en inriktning mot arbetsintegrerat lärande (AIL) är arbetslivsperspektivet väl integrerat i lärarutbildningen. Högskolan Västs bärande idé, att skapa kunskap i samverkan – gör all samverkan till en central strategi för att uppnå hög kvalitet i utbildning och forskning. Med samverkan avses ett ömsesidigt utbyta av kunskap, kompetens och lärande i mötet mellan akademi, arbetsliv och omgivande samhälle. Samverkan ska vara forskningsanknuten och utbildningsanknuten och sker främst inom ramen för Arbetsintegrerat lärande. Högskolan Väst har regeringens uppdrag att utveckla Arbetsintegrerat lärande (AIL) och bedriver också forskning inom området. Arbetslivsperspektivet är också väl integrerat i lärarutbildningen.

Grundlärarprogrammet på Högskolan Väst har också konstruerats med utgångspunkt att vara relevant och förbereda för läraryrket, vilket kommer till uttryck i såväl policydokument (kursplaner och kurs-PM) och i genomförandet av utbildningen. Konkret innebär detta exempelvis att (ämnes-)didaktik och (ämnes-)teori integreras med varandra och genom att VFU:n på ett tydligt sätt knyts till de högskoleförlagda studierna. Arbetslaget arbetar med att skapa förutsättningar för progression i studenternas lärande och ansvarstagande, på ett sätt som syftar till att förbereda dem inför ett föränderligt arbetsliv. Det innebär exempelvis att innehållet i utbildningen ska vara långsiktigt hållbart och inte knutet till vare sig tidsmässig eller geografisk kontext. Avvägningar görs därför beträffande konkretisering respektive långsiktigt hållbara teorier om lärande, undervisning och ämnesdidaktik. Att skapa en långsiktigt hållbar lärarkunskap handlar också om att kunna teoretisera om och problematisera innehållet i utbildning och undervisning och de förutsättningar som skapas för barn och lärare att lära och utvecklas i förskolan.

Ett utvecklingsområde som uppmärksammas alltmer är skolans digitalisering och inom detta område pågår flera mindre utvecklingsarbeten inom programmet. Området behandlas även över program- och inriktningsgränserna inom lärarutbildningen. Högskolan satsar dessutom ca 20 miljoner kronor på utvecklingsprojekt om digitalisering under perioden 2018-2023, vilket kommer att påverka även Grundlärarprogrammet.

Samverkan med det omgivande samhället genom VFU

Högskolan Väst har en väl fungerande VFU-organisation som tryggar att studenterna får en kvalitativt god och successivt fördjupad verksamhetsförlagd utbildning. Lärarutbildningen har i samverkan med kommuner och fristående verksamheter i regionen utvecklat en organisation bestående av VFU-områden med förskolor, förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och gymnasieskolor. Varje VFU-område leds av en lokal VFU-samordnare. Högskolan Västs VFU-utvecklingsledare har, tillsammans med programansvariga, det övergripande ansvaret för den verksamhetsförlagda utbildningen och svarar tillsammans med skolhuvudmannens VFU-samordnare för att studenterna placeras inom rätt verksamhetsfält. Det administrativa placeringsarbetet genomförs av lärosätets VFU-handläggare. Studenten tillhör i huvudsak samma VFU-område under hela utbildningstiden och ingår i ett arbetslag med yrkesverksamma lärare. Studenterna placeras på skolor och får VFU-handledare med för studentens utbildning relevant ämnes-

och/eller verksamhetsbehörighet.

Som mindre lärosäte har vi möjlighet att, utöver den nära interna samverkan som är möjlig till följd av att lärarprogrammen är samlade på samma institution, också utveckla nära relationer till externa samverkansparter, d.v.s. VFU-områden och sedermera VFU-handledare. Högskolan Väst har exempelvis ett utvecklat strategiskt samverkansarbete med regionens huvudmän. Under hösten bjuds samtliga VFU-handledare och VFU-samordnare in till lärosätet för en heldagskonferens som benämns VFU-dag. Dagen utgörs av föreläsningar om handledaruppdraget, goda exempel på handledararbete från verksamheter kombinerat med avslutande programspecifika möten där VFU-handledarna möter programrepresentanter. Eftermiddagens diskussioner handlar om att etablera ett gemensamt språk kring de dokument som studentens prestationer bedöms i relation till. Dessa diskussioner förs i mindre grupper med lärosätesrepresentanter på plats, för att lyssna in och fånga upp verksamhetsrepresentanternas synpunkter och idéer i det fortsatta samarbetet med VFU-handledarna. Under vårterminen genomförs en motsvarande konferens som riktar sig till skolans styrkedja. Samverkan med kommunens skolhuvudmän handlar om huvudmannens uppdrag och roll i verksamhetsförlagd utbildning. Genom att visa på goda exempel på skolhuvudmän som i olika avseenden lyckas organisera samordnaruppdrag och/eller ge handledarna goda förutsättningar för sitt uppdrag kan framgångsrika strategier spridas. Ytterst handlar samverkan om att ge lärarstudenter bästa möjliga förutsättningar för sin VFU, för regionens VFU-handledare att genomföra sitt handledaruppdrag samt för huvudmän att tänka strategiskt kring långsiktig kompetensförsörjning. Grundlärarstudenterna möter också VFU-områdena i samband med en arbetsmarknadsdag. Dagen innehåller en mässa där studenterna möter och samtalar med verksamhetsrepresentanter. Lärare från samverkande skolor ger också miniföreläsningar under teman som korrelerar med pågående programkurser och utgör på så sätt en koppling mellan teori och praktik som stärker professionsanknytningen i utbildningen. Arbetsmarknadsdagen blir också ett tillfälle för samtliga studenter att möta andra VFU-områden och andra verksamhetsrepresentanter än de som ingår inom studentens ordinarie placering.

Som en konsekvens av det täta samarbetet mellan Högskolan Västs lärarprogram och regionens skolverksamheter finns sedan ett par år tillbaka ett samarbete kring studenters examensarbete med en av samverkanskommunerna. På initiativ av verksamhetsrepresentanter förmedlas verksamhetsnära frågor eller problem i den dagliga verksamheten som man vill få belysta med hjälp av lärarstudenter. Syftet med samarbetet är dels att ge studenterna uppslag på frågor som verksamma lärare brottas med/är nyfikna på, dels att ge lärarstudenterna ytterligare inblick i professionsrelaterade spørsmål. Samarbetet har ytterligare ett angeläget syfte, att studenternas examensarbeten de facto ska kännas som kunskapsbidrag och samtidigt bidra till att utveckla verksamheten i samarbetsskolorna. På sikt hoppas vi kunna formera samverkansstrukturer där studenternas studier kan få spridning och bli en naturlig del av skolornas interna arbete där studenter inbjuds att presentera sina studier i samband med exempelvis arbetslagsmöten. Ett examensarbete som sker i samverkan mellan verksamheten och en student är betydelsefullt för båda parter.

Regionalt utvecklingscentra (RUC)

Förutom arbetet med den verksamhetsförlagda utbildningen har lärarutbildningen ett regionalt utvecklingscentrum (RUC), benämnt Forum för skolutveckling som arbetar med samverkansfrågor inom utbildning och forskning. Förutom att organisera kompetensutvecklingsinsatser för förskole-, fritids- och skolpersonal, företrädesvis för regionen, fungerar Forum som en länk mellan HV:s forskningsmiljöer och externa aktörer (bland annat genom samverkansforskningen inom BUV). Forum för skolutveckling leds av två föreståndare som också har en del av sin tjänst i lärarutbildningarna (Förskolläraryr- och Ämneslärarutbildningarna) och det finns också en vetenskaplig ledare från lärarprogrammen. Till Forum finns knutet ett sakkunnigt råd med företrädare från olika skolformer i regionen. Det sakkunniga rådet

har till uppgift att vara en brygga mellan regionens verksamheter och utbildningen och forskningen på lärarprogrammen. För att stärka verksamhetsperspektivet, och därigenom förbereda grundlärarstudenterna inför arbetslivet finns också företrädare från relevant verksamhetsområde i programrådet (Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Ett utvecklingsområde som påbörjats under våren 2018 är att tillsammans med samverkansaktörerna i regionen undersöka möjligheterna att konstruera en arbetsintegrerad lärarutbildning, dvs. en lärarutbildning där studenter kombinerar arbete i skolverksamhet med studier.

Arbetslivsperspektivet säkras med hjälp av en aktiv VFU-organisation som samverkar med huvudmännens olika aktörer; såväl förvaltningsnivåer som skolledare och lärare involveras i arbetet kring studentens VFU och för innehållslig medverkan i utbildningens olika delar har vi representanter i våra beslutande organ (läs: programråd) samt i samverkansforumet RUC. Vi behöver dock fortsätta arbetet med att kvalitetssäkra utbildningen under VFU. Vi kommer att göra det bland annat genom att vidareutveckla examinationsformer som tar vara på studenternas tillämpningsförmåga. Som komplement till VFU-handledarens rådgivande bedömning av studentens prestationer under VFU används, som ovan beskrivits, bland annat videoupptagning av egen undervisning som ett sätt att synliggöra och reflektera kring den egna didaktiska förmågan.

Ett annat utvecklingsområde är alumnperspektivet. Högskolan Väst ingår i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering och alumner finns som verksamhetsföreträdare i programrådet. Därutöver har hittills inget systematiskt arbete gjorts att nyttja den resurs som alumner kan utgöra. Lärosätet initierade under våren 2018 ett centralt projekt om alumnaverksamhet som vi kommer att utgå från i vårt kommande utvecklingsarbete kring alumnaverksamhet.